

სახორცილო გაზეთი

გ ა ზ ე თ ი ს ო ფ ა ნ ა :

გაზეთის თვილი	3 მ.
გაზეთის წლიური	3 მ.
წილისა	1 მ. 50 კ.

მეათე წელიწადი

გ ა მ ო დ ი ს თ ვ ე შ ი ო რ ჯ ე რ

ს ე ლ ი ს-მ ო წ ე რ ა ს მ ი ი დ ე უ ა .

თფილისის მხარეთა გავითიხ რედაქციის განტონში, დუბლინის (გ. წერეთლის დ. აბ.) სტამბაში, სერბიის ქუჩაზე, ხატისთვის ხსენებ. თფილისის გარეშე მცხოვრებთათვის ადრესი: *Въ Тифлисе, въ контору редакціи «СЕЛЬСКОЙ ГАЗЕТЫ», при типографіи Дублера (Г. Церетели и К°)*

№ 14 შაბათი

IV

15 30 ივნისი, 1871 წ.

შ ი ნ ა ზ რ ს ი

ორივე სიტყვა სსოფლო ბანკების თაობაზე, — საწვინელი წიგნები: შვილის აღზრდა (არი წიგნი). სოფლის მუშაობის კალენდარი (თებურად). — საფრანგეთის გლეხების ამბავი მეუღ დროებაში (გაგრილებული). — გერმანიის მეთაურის სურათი. — რინის გზა შორისაში. — სხვა და სხვა ამბავი — გრესადება.

ორივე სიტყვა სსოფლო ბანკების თაობაზე

ყოფილი, როცა ჩვენს სოფლის მეურნეებს გაზიარებდა არა ადვილად თავზე გამოსხივებულ გაცნობას მინდობდა თავის გუთნს და თუ შეატყობდა იყო, გლეხები ჭიუხვად, უფიქროსად აზრებდა. რამდენიც შესაძლებელი იყო, იმდენს მიწა-წყალს მოხსნავდა, დათესდა ზურს, შემდეგ, როცა ჩვენს დრო მოვიდოდა თავის გლეხებს შთანქობიანობა, განაწილებდა თავის ბუდეებს, ან ამბობს სობრალით; შემოდგომასე წამოწვებოდა სივრცეში და უხრუნველად მიეცემა და განტონობს, ჰინახული სელგუნებრეველი ბუერი უგროვებოდა, ჰამდა, სომდა და სხვის დარდი არა ჭიანჭარა.

მიწაზე იმ დროს ისე ნოყიერი იყო, რომ გრეს ხელი უნდა გაგებინა, თესვის, გრესბენებაში მიწაში და შემდეგ დარდი ნუღანაფრისა გეგნებოდა. თესლი უმართო განსარება და ეს ერთი ორმოცათ დასამოცათ მოჭიანდა. მაგრამ ერთი დრო უგულას არ შეჩვენია: მიწა მოუკლებდას გამთონ და თან გრესბენდა. იმისგან უხომოთ იღებდენ ნოყიერ ნაწილებს და უგან კი ანდა უბრუნებდენ. როდესაც დათესდა ზურს მიწის მომუშავე ითხვავდა, რომ უკველითის კარგი მოსავალი უთავილი იყო, ესე იგი კარგად გეგნებდა. ზური, რაც კარგი წვენი და სინოყიერი ჭიანჭარა მიწის იმ ზურისთვის გადაეცა. მერე ზურს ზატონი მოიკადა, შესაძამდა და მიწას კი ნოყიერი ნაწილები თანდათან აკლავებოდა. ბალოს მიწაზე გაცილდა მსახადებულ წვენიდან და შეიქნა უნუყოფი, ამდროს მუქთად მომუშავე ხელები ჩამოერთვა მებატონეს და დარდაცნობელი. ამ უამათ იმას აქვს მხალად გამხმარი მიწა ხელში: აღარც მუხა და აღარც მიწის სინოყიერი, სისუქნი. ამ ორი მსაღლის უქონელობით მიწის მომუშავე კარის ცხოვრება არ შეიძლება და ამ ორის მოსახობლით კი მამულის მებატონეს უნდა იფილი.

ჩვენა ხსენებელი სოფლები გლეხი და მებატონე უგულანი ამ უამათ ითხვავენ იფილს. კარგობა ეს შეატყებს და ერთ მანეთზე მანეთის სარგებელს იღებენ. ამ სხათ უკველი მიწის-მუხა შეიქნა კარგის მოხსნა; ის უკველი მანეთზე, მანეთს ხარჯს ითხვავს სარგებლის სხელით. ამ სხათ მიწაზე დამოკიდებული ბატონეობის ხსენებელი იფილს და მოკვდებულს ბატონეობათ. სანდაც კარგობი ხდებინა ნამდვილ ბატონებთ და უწინდელი ბატონეობანი უგულანი კარგობის ურთობრილი უმეხათ მხდებინა. მეც რომ არ ვთქვა ამას უკველი მიწის მომუშავე თვითონ იფილს და გრძობს. ცდალობს ამასთან სიფილს თავი არ გაჭიფოს, მაგრამ კვარა მოუხერხებინა.

ამისთან მდგომარეობას მხალად ერთი დარდა-მთავის მეტი არა გაეუობარს. სოფლის მუხამ მიწის მხენელ-მთავრებლებს უნდა განიხიონ თავნი, სანდაცნადა შესაძლებელი იფილს დაჭიარების დროს იფილების გამოტანა მოკლებით და მოსავლის შემდეგ ნასესებ იფილების ისე დაბრუნება. ამას განათლებულს ქვეყნებში ემხან ამოკლებინს ნდობას. თუ

1871 წლის

ჩვენს მაწას მკატრონებს მოკლე ხნით ნდობა არ გავწინდათ, იმათა შველა არ იქნება. ჩვეულება სხვა არაინ ვაღწიო ჩაჯრდინა. უკვე წელს ამ ვაღს თუ მოაინტუებს, თორემ არ მიაჯღებდა. იმატომ რომ ვაჯრების სარგებელია სწორეთ ჟღერადი. სეთი თვის განმავლობაში ურას ან სომეხი იუმნე კად ნამუშავერს თხოვლობს. კადი ზერა რომ სეთ მანეთად ჩაჯრდეთ (ნაჯრებთან არ უნდა გაიფიქროს), წელიწადში თემანზე თემანი მოსდის სარგებელი. ეს სწორეთ ვისერში თაკის წამბას სოფელელ მეთაურსეთას, მეტი ვი არაფერი.

როგორც ჩვენში, ისე რუსეთის მეოჯახებებსაც ამისთანა გავრცობა ადგათ და ამისგან იქ განხარებათ მუშაობენ, რომ როგორც სოფელელ მეოჯახებთანთან განმართონ «მოკლე ხნის ნდობა». ამ განხარებით სემეონო სარგადობათ იკრიბებიან ხოლო და ნიადგ ამხედ იქეთ სჯას, რა კენათ, როგორ მოვიტოთ, რომ სოფელას მუშას დაჯარებაზე სესხა მ ვსტეთ ცოტა სარგებლიათ.

ამ საქმის განგათ მასსაწრებლათ და განდისწვეუტათ ზეტარბერდას სეგონობათ გამატატს ქმანდა წარსულს წელს დიდა სჯას და ზარველიათ ის მეუდგან უცხო ქვეყნების სსოფლო ბენკების განხარებას, რომელნიც უკველთვის ხელს უმართვენ მაწას მომუშავეს. ჩვენ კვალში უნდა მივეყვით იმათ აწრს და განხარებას ამ შემთხვევაში და რასაც რუსეთში მთავარებენ, იმისთანა დაწესებულებას ჩვენც ხელს გავვიმართავს. ამისგან თვალ-უწრთ ვადვენთ ვემოხსენებელი ეგონომიერ გამატატის მასსარებას და სჯას.

წარსულს წელს მისის ეგონომიერს გამატატის ქმანდა ურბობა და სტდილობდენ

გამოკველიათ ისეთა წესები, რომლითაც მკლებლობათ გავმართათ მოკლეხნის ნდობა რუსეთში. ამ აწრას უფრო განგათ სსსრელებლათ გამატატებს ჯერ დაწვრილებათ ილანარაც, თუ უცხო ქვეყნებში როგორი სემეონო ამხანგობების გამართული, რომელნიც ამჟვეენ, იფულს მაწას მუშას მოკლე ხნობთ.

უცხო ქვეყნის დაწესებულებებში ეველსე ეიერო სსსარგებლათ მაწას მუშას ხელსათვის განმართული შოტლანდიის ბანკები. ისინი დიდა ხადგან მოქმედობენ და უკველი მაწას მუშას ადვილათ იღებს იქიდან სესხსა. შოტლანდიის ბანკებს უკველ ზატარ სოფლებში აქეთ განმართული კანტორები და ამისგან მთელს სოფელის მცხოვრებლებს სსსესებელი იფელია უკველთვის იქვე აქეთ. ამისთანა განმართობათ მალიან უწეობს ხელს საფელის თავსენსელოწას, ამიტომ ბრძოლისც თითოთ. ორალს მომტრებელი განგა იქს, მიატანს იქვე კანტორაში შესსანსავათ. ამ სსსათ ეს ბანკები გარდა ამისა, რომ ხელს სესხებით ხელს უმართვენ, მომჯარებობას და თავ-მუნსელობასაც აჩვენენ.

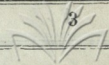
ვისც იქ შოტლანს იფულს შესსანსავათ, იმის აძლევენ თემანსე წელსწადში ექსს მურს სარგებულს. ბანკებიდან სესხის იფელის გამატატს ეველას მუშაობის, ოდინდ იმან წარადგინოს ორი სემელო ზით თავლებათ, ისეთი განგა ვი უნდა იფოს, რომ ბანკი იცნობდეს. ერთს განგა შოტლანს ოც და ათი თემანიდან მოკიდებული შვიდან თუწმდის გამოტანოს. შოტლანდიამი ხელ თერამეტი ბანკის განმართული, იმათში შვიდი ბანკია ისეთი, რომელთაცანთითოს შვიდი ნაჯერი მილიონი მანეთი აქვს. სხვა ევროპის სსსელოფიფიფიფიფი მსოფლოდ სთერანეთშია მოკლე ხნის ნდობის ბანკები განმართული, მტარამ იქ ეს ბანკები ცოტა სსსე რთათ არან განმართუნა.

1861 წელს მთავრობის შეწყობით განმართა სემეონო ბანკი, რომელსაც ქმანდა განხის დროსვე სსსელო მილიონი იფული და ამ ემათ ვი სსსელო ბანკს ერთი მილიონი იფული აქვს. იმ ბანკიდან მსოფლოდ ხამი წლის გადით შეუძლია განგა სესხოს იფული. ბანკი ამუშავებს ეველ წლობით ორას ორმოცდა ათ მილიონს. ამ სსსელო წლის წინათ განმართა შოტლანდიის სსსელოდ სოფელის ნდობა, რომელსაც სსსელოდ თანეი სეთი მილიონი აქვს, ის მალიან დანიურთ მოქმედებს. ის აძლეკს დიდა სსსელოდ სესხს და აჯრთვე წარდგინა სესხსაც გირობით. თუ სოფელის კრს, ან მოქალაქებს დაჯრდათ დიდა იფელის სესხსა, ეს ბანკი იმათ უკველთვის ხელს უწევას.

ვიხვე წელს განმართა კადვე ორი სსსელოდობა სსსელოდობა ნდობის ბანკი და სესხის გამართობა სსსელოდობის სემეონო ბანკი. ეს შოტლანდიის ბანკი ცდილობს, რომ სოფელის მსსელოდობის შეწყობის თანეს ჭარნახულის განსავლში. ამ ბანკის სსსელოდობა იღებს ჭარნახულს და აძლეკს სოფელს იფულს და შერე თითონს ახადებს ამ ჭარნახულს. ეს სსსელოდობა ქმანდა შესსანსავს შინობს ამ აჯრბსე, სცა კანტორები აქვს განმართული. ჭარნახულს მომტანს იღებს მომტანს და იმის ამქლიათ იქვე აძლეკს იფულს, სცა ჭარნახული მიუტანის, ან სცა კანტორას განსხლი.

გერმანიაში ჯერ არცერთი მოკლე ხნის ნდობის ბანკი არ არის, ამ უგანსელოდ ემათ სოფელის მუშარნობის სსსელოდობას ქმანდა ლანარევი, სეთი მოკლე ხნობით ნდობის განმართავსე, რომელსაც შექმალას იფელის სესხსა, იმ ნიართ დაწვრილ ექსელოდ, თუკინიონას თანეს დროსე არ შემოკატნოს ნასესელო იფული, ხუმი მომტარი ქმანებით გილოთ, ამ შემთხვევაში მომტარს ქმანას შეჯგანს სსსელოდობა სემეონო, რომელიც ადვილათ სდღება.

რუსეთში ვი მესამელოდობის მიცემული გეგმილი მსოფლოდ უმრავი ქმანების იქლიათ შოფლობას იფულს მკალითად ზოგიერთი ბანკები რუსეთში აძლეკს მესამელოდობის სესხს ამისთანა ექსელოდ, რომელსაც სწერდა, თუ ენიცობას დროსე ვერ მოკვეტი იფული.

ნება გაქვს ჩემი ადგილი მუდმივად და შენი ფული აიღო. დიდი ხანი არ არის, რომ რუსეთის ურთიერთობის ნდობის საზოგადოებამ აიღო და წაწილა; თუ რომელიმე მამულს მკატრონის, რომელსაც წაიღო აქვს შემოსისსებულს საზოგადოებაში, ფულის სესხება უნდა, ამ მკატრონის მკატრონი რუსეთის ურთიერთობის ნდობის საზოგადოებამ აიღოს მესხსებულს ვესხეს და ამ ვესხილს ყოველგან აქვს გასაქალი. თუ დროზე არ გადაუსდა მამულის მკატრონი თავისი ვალი, მესხსებულს მიიტანს შემოსისსებულს ვესხეს რომელსაც ბავის კანტონში და იქ მიიტყენს ფულს.

* *

წარსულს წელს რომ ეკონომიური კომიტეტის გრუბა იყო რუსეთში სოფლებში ბუნების განსაზრთავთ, იქ კომიტეტის მოახსენებელმა მსგავსებაში მიიღო შემოსისსებულს ვესხედან მაცემს და ამის გამო წარსოხთქვა:

მადან ვაწუი იქნებოდა, რომ ფულს მაცემმა ურთიერთი ნდობის საზოგადოებამ გამართულიყო, სანტ მემქნელები ყველანი თავის ქონებით დაზარდებულს ყოველგვარი ცვალებების შესახადი სადღის ამან მისსებულსაც არ გატყობდნენ; ფულის ნდობა, რადგან თავლებით ეყოლებოდა მთელი მამულის მკატრონი თავისი ქონებით იქნებოდა. ამის გამო ყოველი მემქნელები დაჭირების დროსა დავიდათ იმოქმედებდნენ. ამ სახით ყოველი მემქნელები აიღებდნენ მამულის მკატრონების განგებობას, რომ ამს და ამ მემქნელების ვალს ჩვენ ვესრულებთ და ამ პრინციპს წყალობით მემქნელები გამოიტანდნენ საკატრონი ბუნებრივად, ან სხინიდან ფულს. ვინც ვი დაქვრენ ამ დროს კომიტეტში, სხინის მაწამოებელი ვინც და ვატრები ყველამ უარი სთქვა; იქ რთი უნდა მკვებთ ფული, სანტ მამულით ნდობის ბუფი დავიდარბას მოხდეს და მემოსაქალი მკვდენი არა აქვსარა. ჩვენს მემქნელებს ფულს ვინ ნდობს, როცა უმიმართავ იმათ მამულებს გადასადელი ვალი აიქვს.

* *

კომიტეტის ახრით მოკლე ხნის ნდობა მკატრონის, ან მამულის მკატრონის ვი არ უნდა, მოკვანეს უნდა, რომელიც თავის თავზე ვინმეობას ყოველგვარს სესხს. ამისთვის საჭიროა სხვათა ბუნების

გამართავ, რომელიც აიღებს სესხს ყოველს ვინც, რომელიც თავისი საკატრონი, გინდა იყოს მემქნელები, გინდა მამულის იყავით აიღებთ და თუნდა გლები საქმის დაწვევის სხინით არა აქვს თავის საკუთარი ქონება, თავისი მართლად თავნი, იმისგან ნაწარმოები თავნი სისვს ეკუთვნის. მამსადავი ვინ ანდობს იმისთვის მაწამოებულს ფულს, რომელსაც არც მამული აქვს, არც თავნი. რომ ვივად ვინ იმოქმედებს ამისთვის ვინცა სესხსებულს ფული ერთი მათსარი, რასაწმუნო თანდობას უნდა მიხდეს. საქმის დაწვევის თავის შრომის საყოფი, ესე იგი ჭრინსაფული, აქვს, რომელიც აიღებათ სხვლებს და ამანგარდა თვითონ მაწამოებულსაც აქვს საკუთარი საშუალება, რომელსაც ჩვენ ვემანთი მაწამოებულს ნიჭიერებას. ეს არის მისი საქმის ცოდნა, პატრონება, ცოდნა და სხვ. ჩვენში ცოტა იყავს აქვს ამ საკუთრული დონის ბუფას, ბუფას იმისთვის უდროინდროს ვაცემი, რომელიც არ აუბსებენ და არც ვიქსმით, რა არის მაწამოებულის ნიჭიერება.

* *

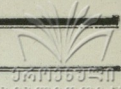
ამ შემთხვევაში რომ შეგროვდეს მაწამოებულის საზოგადოება და ყოველს მოკვდეს საზოგადოთი მისცენ თავდობას, რომ ვინც ჩხინიდან მისცენ ფულს ასესხს, ყველანი ერთად გადავიდით, თუ ვინცა მამსსემ არ გადაცხადებო, მამს რასავერ. იღობს მოკვლე ფულს აღარ დაქვრენ. ამანგარდა მაწამოებულთ საზოგადობამ თუ შეადგინა თავისი სულადი თავნი თვითგობით რამდენიმე ფულს. შეტანით და მერე მოკვდეს უთხრა, თუ რომელიმე ჩვენთავანი ნსესხეს ფულს არ გადავიდის, შევიდლიან ჩხინი საერთო ფულიდან დაქვრეთიღებო, მამსინ ყოველი მაწამოებელი დავიდათ იმოქმედის სასესხებულს ფულს; ამისგანდა პირველი საუკეთესო დონის ბუფას სოფლებში ფულის დატრონებებს ან იქნება, რომ მსხვად მისსებულს შეგროვდენ, მოკვდითონ საერთო ფული, დაწესოს იმისი მაწამოებელი გემება და შემდეგ დამწმუნ ფულის სესხებს. როგორც საერთო ფულიდან, ესე სესხ მოკვდებისგან. ამ შემთხვევაში საქმის გარდათ წყევანს ძალსმამოებელს ფულის გამებულების ბუფითობა და მტკიცებით ასრულებს პირბუფისა, თუ ვინცა ვინც მუ თავის დროზე არ შემოიტანს წაღებული ფული

რაც აქვს, იმის უწყველად უნდა გადასცემს. ვინც ამისგან ბუფის შემოსიდეს და საერთო თავისი შედეგში არ მიიღოს მონაწილეობა, მკვრამ შემდეგ როცა დინასავს, რომ საზოგადოების ხაზზე გარდათ მიდის და ყველას იმის წყევს დაჭირებულს ფული ყოველთვიურს აქვს, მამსინ დანარჩენი მაწამოებულებიც დიდის სადამოებებით მიღებენ მონაწილეობას და ფიციანსონებს არ შეუშინებიათ. კ.ბ.

საწვრთნელი წიგნები

შვილის აღზრდა წიგნი პ.რეული.

გულითადათ თანაგრძნობით წავიკითხე თქვენი წიგნი, მოწულეო ხელმწიფე, რომელსაც თქვენ აღტაცებთ მწერით, რომ ესე დით დედა ახტაცან მშვენიერი ვაჟისა და სრული ბედნიერი იქნება დით, ეს ახრით რომ არ გაწყვებდით, შევიდლიანთ თუ არა—სრულდება იქნის ახალი მშობლიურს ვალდებულები; თქვენი გულდანდობალებს და მგობობობა თქვენი ახლოს ნათესავებისა, მამღობენ ნუნას, უფრო სწორეთ ვატყუა, მდებენ მოკვლეობას, რომ შემკობას ვკარდა, ჩემის ჩვეთ შეგვრით თქვენი ბაწინა ვაჟის ზღზღაბი ამას მამულებით თქვენ მიიღებთ ჩვენს რამდენიმე წიგნებს, რომლებსაც შევსწავრე ყველას, რასაც ვი ჩვენს გამორცდლებს და ამ დროს მტრნიერებს შეგვრების ამ სვანზე. უსანაბლად ვინსებლას სიქვა:—
«მამულებით საუკეთესო დედაობა და ჩვენს საუკეთესო პირველი კანნი ვიქნებით». რასკლიათ მომტრულს ნწაილს დედებს? მადან მტრედაი სვანა:— მომხანდებს მომავალი დანონულებობასთვის, ანუ ვალდებულებობისთვის. თუ ვინ მნელი დანავტრია, მკვრამ ჭეშმარიტი ვია, ახლან რომ სწავლას აიღებენ ქალებს, ამას სრულიად არა აქვს სვანთ იმითი მომხანდებს მომავლის უმადლესი დანონულებობისთვის. მრ-

ვალთ მოსწონთ ამ გვარი ქალების აღზრდას. ისინი ამბობენ, (ღვინსკუთრებით მოქმედებს ქალებისა მომავალი ვალდებულებათვის სულთა არ არის, ამასთვის, რომ ამ ვალდებულების აღსასრულებლათ თათონ ბუნებაზე აძლევს იმთ ნაჭსა.) მაგრამ საქმით კა სრის, რომ ბევრს ქალს სრულებით არა აქვს ეს ნიჭი; ბევრისთვისაც ეს ნიჭი არაა, რომელიც ტუდის აღზრდათ სწორე გზაზე არა აქვთ წყენილი, სრულებით უსარგებლოა. სხვა სოციალებში ქალები ძრავლ მოხერხებულნი არიან და საყუარლო ოთახში კი სრულიად ჭკარკვენ მოხერხებულს, ჭკარკვენ იმატომ, რომ ამითთვის არ გუფუნებთ არც მშობლის ვალდებულებანი, არც სისარული, რომელიც იმით მოელისთ უმწიკლის რიგინადა აღზრდას და რიგინათ მოვლის დროს, აღზრდას დიდი ჭკოთა უნდა და მოუმხდებელი მშობლის სკვდრი მხოლოდ ის ჭკოთა, რომ მომტყუბულს ნაწილს სისარულისა მოვლებულია.

თქვენ თათონ მწერთ, რომ მიხეციბთ თქვენის შიამის, რომ ვაი თუ ვერ შეიკილა რემის შვილის რიგინათ განზრდა, არიან მოთხრობანი, რომელიც თქვენს გეგეგონათ განმოცდილი დედებასაგან, რომ შვილის განზრდათ მთელ მთელა და დიდი ამბავა და ჭკოთა უნდაა. სამწუხროთ მაკისთანა მოლაზარაკე დედები ბევრნი არიან! მაგრამ, ნუ თუ ერთმაც არ გიამბობთ, რა გიმითქვილი სისარულით არის ხალეე სხესე საყუარლო ოთახი?

სამწუხროთ, სწორეთ კარგნი დედანი— სხვოგადოთ, ცოტანი არიან; რასაკვარელია, მადალს სხვოგაობისაგან ცოტანი არიან! აქ ასწავლიან ქალებს ეკელას შესამლებულს და შეუმლებულს;—სხვოგადობაში ბრწინავს ადვილი არ არის; თავის მომავალ ბუნებით ვალდებულებასზედ კი ვერას გეგეგონებს, თუ არ შემთხვევათ; უოველს დონისძიებს სმარობა ბერ, რომ ქალს ორ ზნობანი არა გაგეგონან რა, არამც თუ ასწავლიან, ვითომ სიბრ-

ხვალისა და გზდილობის წინააღმდეგისა. ამ გვარს გზდილობას ის მოაქვს, რომ ბევრნი დედანი ქვეყნიერების მოვალეობისთვის და სხვა ამ გვარი საქმეებისთვის შვილებს სრულიად იკარებენ და მოსამსხურებების ხელში ჭყრიან.

რაც კი შეგებებთ, ვეშურები იმსხე დეგანწმენოთ, რომ თქვენ ისე მოწადინებელი ხართ რომ შეგიძლიანთ შვისრულით მოწადაც და დასმლიათ კადეცა უოველი სიძნელე. განწმენებთ, რომ თქვენი უმწიკლის უერის გეგებს მოცემთ უოველ დივი უდიდეს სიამოვნებას და სანთები, რომელსაც გაცტარებთ თქვენ შვილან, არ გერეკებთ დეგანწმენად.

ანასტ ნუ დაივიწყებთ, რომ თქვენი მდგომარეობა უფრო ადვილია: თქვენ გემქნით დონისმიებას ინსარგებლოთ სხვის გამოცდილობით, წიგნებით და სხ. დროც სხვათა გემქნით მოიფარებთ, როგორ უნდა ჩასრულით თქვენი მშობლიური მოვალეობანი, ამასთანვე თქვენი შვილიანი სხაღში გასაკეთებელი საქმე გაცკეთებნოთ მოსამსხურებებს. ნუ დაივიწყებთ, რომ არიან დარბანი დეგანწმენი, რომელიც დეუდალავ ზრუნავს არიან ლუკას ზურასთვის და თანაც ზდიან, ბევრჯოლ კარგათაც, ერთს კი არა, რამდენსავე შვილებს.

სხვოგადობაში ბრწინავს და დროს გაცტარებს მალე მოახერხებს ქალს, ხანიც გედის და მოხერხებს მოცტანს, რად დარბობა მამინ დედასა? შვილები უტხასკით ჭეკვს, შედის დიდს სინანულში, მაგრამ რად დროს! ამ გვარი არ არის ხვედრი იმ დედაკაცის, რომელიც გულმდგანია შვილებზე განზღმა; იმას ჭილდოთ ისა აქვს, რომ თავის წმინდა და უსთყო ვალდებულებას შეასრულოს. იმას სინიდიის წრიული აქვს, გული სხესე სისარულიათ. დანარჩენს სიბრცხლეს ის არ გაცტარებს სინანულში უბრლოთ და დეუბრუნებლივ დეკარეულს დროს.

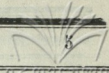
რომ დედის ამბავი შეიღვე დეუვიწარის ეს სხვათა შორის მტკიცებებს იმითა, რომ

თავის მშობლების მოვალეობასზედ კარგნი და წარჩინებულნი კანნი, დედას უფრო სიყვარულით და ზატკაისტიმით მოიხსენებენ ხოლმე. ღმერთმა ქმნას, თქვენც მოიპოვოთ სხეულო დარწმუნება, რომ ზრდათ კარგს და ჭკმძირიტს კაცსა.

მეორე წიგნი.

თქვენ წინა წიგნი მე შეენიშნე ორი სრულიად უსთუძკლო აზრი. თუმცა იმ აზრებს ჭკმძირიტებათ კი რაცხვენ, მაგრამ ორივე ძრვიელ მანებულნი არიან. ზარეული ისა, რომ თქვენ ამბობთ, ვითომ თქვენ ზატკარს მიტოვებთ დიდი მოვლს არა უნდადეს რა, რადგან რც ჯერ მძლან ცოტა აზრი აქვს. მართალია, არი-სამი კვირის ბავშვს მძლიან ცოტა აზრი აქვს; მაგრამ მავ ხანშიადა ტუდს მოვლას შეუძლიან ისე გარეენას ემწიკლი, რომ იმან მისცეს მთელი სხელი სანინელ მათხვენებულ ცხოვრებას. მეორე უსთუძკლო თქვენი აზრი, ვითომ ბავშვს ჭეკინდეს იმასთანა ბუნებითივე ნაკლებულბანი, რომელსედაც აღზრდას ან სრულიად არა, ან მძლიან ცოტა გავლენა აქვს. რომ ზეასნათ შეტდომალეუანი მავ ორის აზრისა, რომლებითაც ბევრა აღმხდელია ინდანი ბოდიშის თავიანთ აღმხდლებას შეტდომილებანი, მე დავიწყბს საწკრთელ კანბანიდაგან, ე. ა. როგორ უნდა მოვებრათ სადს ემწიკლის იმის ცხოვრებას ზარეულ კვირებში.

ახალი დაზადებული ემწიკლის სულს სძინავს დრმა ძილიათ და იღვაძებს ის მხოლოდ ნელ-ნელა სხვა და სხვა გარეენანი შთაგონებისა გამო. თუმცა ემწიკლი თავის მითხოვნილებას ცირილით ატხადებს, მაგრამ იმ მოთხოვნილებას ის სრულიად არა გრძობს, თვალები იმისი ხედავენ, მაგრამ კი ვერ ატებენ იმას, რასაც უტძქრან. გრეთევე დან-

სასოქოფლოგასტეთი

დების ზარველ დღეებში ის ერთ ნაირთ
 ხელანჯვს, როგორც დედის რძეს ყოველ მწა-
 რე წყალსაც, მინამ შემდეგ სიბრის წოების
 არ გაუღვიძება იმას გერძენება. ჰქედანა
 სრინს, რომ ემსწავლს ესნებას გონება და
 გრძობას, მხოლოდ სხვა და სხვა შიბუჭდ-
 ლების სიბირი განმეორებით. მობუღნი, რა-
 მელნიც ადრე ჰქარგევენ ურმარწვილებს, გადგ
 ტოტაც არის იმითი უნდა ნეგეშობდნენ, რომ
 ისინი ავითოყოფიან არა გრძობენ, მხო-
 ლოდ უგრძობელი, ბერანით სიცოცხლე
 იმათი იცვლებს უგრძობლივს საუკუნო მ-
 ლათ.

მაგრამ თქვენი მიტო სრულიად სადი
 ბავშვის და ამასთავს მიკმართათ ამას. რა-
 გორც ყოველი სადი ბავშა, ისე ეგ თავის
 მოთხოვნილებას დაკმაყოფილება შემდეგ წვე-
 ჩუმათ და აქეთ იქ თ იუყრება. როგორ არ
 უნდა უხაროდეს მობუღს, როდესაც იმისი
 ყრვს მშვენიერი, ნათელი თვალებით აუყრება!
 სინარულით მობუღლი იყვანს ხელში, აქნავეს,
 და არბეიენებს ოთხში და ამითი აჩვენებს,
 უყბურათ, ზარვალ ტულ ჩვეულებას. ბავშვი
 ეჩვევა ამ გვარ პროტედურს, ის მშვიდობა-ა-
 ნათ ვედარ დაწვიება, იმას რადაც აკლავს, ე.ი.
 ქანება, სტურნობა და თუ მალე არ აღუსრულეს
 იმას სურვ-ა, მოხევეება დრიალს, და მინამ-

დისინ ტირის, სანამ ხელში არ აიყვანენ.
 გრეთვე რწევს და ნანა სრულიად საჭირო
 არ არის ემსწავლისათვის. აჩვევენ ემსწავლს
 სხვა-და-სხვა მოთხოვნილებას და ისიც მალე
 ეჩვევა. რაც შეეხება ნანას, სწორედ უნდა
 ვსთქვა, მრავლობით მობუღება ნანათ ართ-
 ბენ თავს და არა თავის შვილსა. წყნარს
 დიდინში თითქო ისინი გამოსთქვამენ თავის
 სინაზეს და შვილას სიყვარულს; ამათ რო-
 გორდაც უნებურათ ემდებრებათ. სუეველად შერ-
 დომილებანი წარმოსადგებან ემსწავლის ცხოვ-

რების უტოლიანრობასაცან. თუ ემსწავლი
 ტირის, უთუთა იმიტომ რომ სტკავს რამე,
 ან ტულათ წვეს და იმის მკვირთათ რომ შეი-
 ტუნ მიწეზი ტირილის, ლოგინი გაუსწო-
 რან, აიყვანენ ემსწავლს ხელში, არწვიბენ და
 ბერჯერ სრულიად ტყვიანთ, ბავშვი ისეე
 ტირის, ამიტომ რომ რაც აწვესუბდა, ის არ
 შეუშუბუქს. როცა თქვენი მიტო ჩუმათ
 წვეს ლოგინში და აქეთ-იქით იტქარება,
 იცოდეთ, რომ ყოველი იმის მოთხოვნილება
 შესრულდება. ხელს ნუ ახლებთ და ნურც
 სხვას ახლებინებთ. დეე, იწვეს სინამდისინც
 უნდადეს. მე ვატი რომ, თქვენ გინდათ ხელ-
 ში აიყვანათ, უაღრესთ, მაგრამ განსაკუთ-
 დაჩვევა და ბერჯერ დაცდლის რწევით
 და ბერს დაჩვევატკინებთ. მე მინახავს კარგათ
 დაჩვეული ბავშვი, რომელიც განა თუ იხო-
 ლას დაწვიებას, ტირის კიდევ, თუ ხელი
 ახლო ვინმე (მეტადრე უცხოდა) ტირის ამ-
 ტომ, რომ შერყავს იმას მოსვენება, რომე-
 ლსაც ეს შეჩვეულია. თქვენ შეგიძლიანთ შე-
 ჩვიათ თქვენი შვილი უაველს კეთილს და
 ახრილათ ყოველი ტედი ჩვეულებს, გარდა
 ამის ემსწავლისთვის საჭიროა თანასწორი
 ცხოვრება. თუგინდ ბნებიდგან დაწვიეთ. მე-
 რე ჰქედან დაწვიებული მთელი დღე რიგა-
 ნათ განწვილეთ. ბანებას შემდეგ ემსწავლს
 დიდხანს სძინავს; ამისთვის უნდა ახანათ
 ის ტრთას და იმავე დროს ყოველ დღე, და-
 ნარჩენი დრო სრულიად თქვენ გაკუთნის და
 იქნებათ სრულიად თავისუფალი. როდესაც
 გამოიღვიძებს, შეუსრულეთ ყოველი მო-
 თხოვნილება და ისე დაწვიანეთ, რომ ის ხე-
 დავდეს მოძრაობას ხალხასას, რომელიც ოთ-
 ხში არიან, ესმოდეს იმათი ხმა და სხე.

შემდეგ, როდესაც ორი-სამის თვისს გან-
 დეს, უნდა ეტანათ გაუსნათ გულის-ყური,
 გამოელაზარვით მხარულას და ალერსიანას

სიტყვებით, ახანათ და სს. **სასარგებლად**
 კიდევ, რაც აყენათ, ნელს გაუნძირით ხე-
 ლი და იყნა, რასაკვირვლიათ, თუ სავათ
 თბალი ოთხანა. თუ იქვენი გაართობთ ემარ-
 წვილს ამ გვარათ, ვთქვან შეუდდისას, შემ-
 დეე დიდის სნიდაკმანება და თქვენ დაგრ-
 ჩებათ კიდევ რამდენიმე საათი, თავისუფლათ.
 ეგრე მოაქვით სადამოთაც: და ემსწავლს
 დამეტი ეძინება მშვიდობიანათ და იქნება
 ერთი ორჯეე გავადვირათ მეტი არა. როდეს
 საც გამოიღვიძის ღამე, მამინვე შეესრულეთ
 მოთხოვნილება ჩუმათ და მამინვე ჩაწვიანეთ.
 ნურას დროს ნუ ჩაწვიანთ თქვენთან ლოგინ-
 ში, თორე მალე გაიგებთ დამასთვეის გემს.
 რამდენიც მოიხლება თქვენი მიტო, იმდენი
 მაგის მოკლს გავადვირებთ. როდესაც კი
 დაწვიებს სიცოცხლს და ხელის და იყნას თა-
 მამობას, მამარ სრულიად განსახვისუფლეთ
 არტახებისაცან და მიეცათ ნება იმდენი ითა-
 მამას, მინამდინ დადავებოდეს. როგორ
 ჩქარს და სავარლათ და სსაცოდით ათამ-
 შებს თავის მოკლე იყნებს და ხელებს; რა
 მხარულათ ჭყავას და იქნეს თანას აქეთ
 იქით, და ტრიანებს თავის ნათელ—მოცო-
 ნარს თვალებს! მე ვატირებდი დედატეებს,
 რომლებიც შესწირეს თავისი ზირველი სიყ-
 მსწავლე (ქვეყნასა) და როდესაც გახდნენ
 შობლებათ, სრულიად მიეცნენ თავის შვი-
 ლებს და სიმწარით იგონებდნენ უბრალოთ
 დაკარგულს დროებას და არწვიბებდნენ, რომ
 ჭკმირიტი ბენიერება მოიპოვება, მხოლოდ
 თავის ურმის ახლასთ.

**სიბუღის მუშაობის ვალები-
 დარი**
 თებერვალი.

სასოცადოდ ეველს ჩუმაობა, რომელიც წი-
 ნათვეს ვედარ მოესწრო, უნდა მოათვანთ თუ-

ბერკალში. როცა ტრიალი ამინდის გარეთ, და უნაში, ბაღში, ბასტანში მუშაობას ნებას არ მიიტყმის მოჯახს, მაშინ თავის საქმე შინ უნდა აკეთოს; ჩვეულებრივით ამ თვეში უნდა გათავოს პურის თქვა, ხერეთვე უნდა შესწოროს წულის გასაყვანი რევი და გზები, უნდა განაწიროს და მოამზადოს ხალი მანის სამუშაო და სხვა იარაღები, უნდა ხნის მიწა ხალი თელის სათესათ, გამოიტანოს სასუქი და აგრეთვე სხვა მიწის განახლოებელი ნაკელი ყანებში და ბოსტნებში.

ბოსტნებში უნდა გააკეთონ კვლები, აქ ხდრანათ შეედგებიან თესვის, მკრან ამისთანა ნაღრს თესის ზომრათ დანმრანს ხალ. მე. გასაფხულის ნაკვანვე ვანვები ამისგამო ამ გვარი თელისათვის უნდა გამოარჩიოთ ისეთი ალაგები, რომ ქარი არ სკდებოდეს.

ნადრ თელათ არჩევენ სხვს, ნადრს მუხედს და ბოსტნის დობიას; თებერვლის გასულს თესვენ ისინანს, ჰარხას, სკაიოლოს, ნახურს, სლახას, წიწმეტს, პრასს; მკრან უნდა განვიმეოროთ, რომ ამების თესვა ჰევის და ამინდის მიხედვით უნდა; ამ შემთხვევაში ისინი უნდა განათო, გარეთ შემოადგან ხალი სასუქი და თბალი წული უნდა მოწყო. აგრეთვე ხალი საზამთრო შერათის გამოწვებენ ხალდე, სხვა სთესვენ კატრს, კომბატოს, ნესეს, თვის ბოლეს, სლახას და სხვა ბოსტნულს, რომელნიც წარსულ თვეში მოვიხსენეთ: ამვე თვეში გასხლენ ხესალებს და ვინახეს, იმერეთში კი დეკემბერში იცან გასხლვან. იქ თებერვალში ხესილას და ვინახის გასხლვან არ შეიძლება ამიტომ რომ ამ დროს თეთლი გამოდის. უფრო ცივი ჰევის მტენარეს ზევით თავს წასწრან იმ განხრახვით, რომ განის ცოტები გამოიღოს, რომელნიც ისინკვენ მრავალს ნაყოფებს, რომდესტ ხეებს გას-

ხლენ, მხედვლობაში ის ექო, რომ ხეს სწორი ტანი ექნეს და რიგინა ხს. წკერი იუას შემდგარი თანსწორი ცოტებისაგან, რომ უოველ მხრით თანსწორი რიხვი კოტების იუას კახიღული და ერთმანეთს არ ურდილებდენ. უფრო ცივს ჰევი იანვრშიც შეიძლება ხესილას განხვლვ, თუ ძლიანი ყინუბი არ დაჰდინ.

სხვს ამ თვის შესათერი მუშაობას არის საშენებელი და საშევე ხეების მომხდებ და სხვს სასუქებელი მისაღების დამხდება, ღობების გასწორება, სხურჩევის შეკეთება და სხვ. ამვე თვეში ბუღლებში გადაჭირან დანარეულეულ თვლებიდან სხვა თვლებში პურსა, სარდაიებში შენახულს ბოსტნულს ამოარჩევენ. ბოსტნეული ხევილათ მხდვბს სარდაიებში და პურსხვ ახვილათ ეღება ჰიან. ეს სანხადისი უფრო თებერვალში ხევის ხალდე და ამისთვის უფრო დადი ზრუნვან უნდა უოველ მოჯახისაგან, რომ არ გოფჰვდეს.

საფრანგეთის გლესების ანბავი მკელ დროებსში.

(გარკველბა).

ერთს სადმოს სიძინა რომ შინ მოვიდა და გამოუჩნდა თავის მოხეცბულს მამას დღიური ფასი დავიკლესო, ვეკანი აწიოვდაწიოვდენ, ქალებს ცირილი და ვაი-შეკლევილი შექნეს: რა ბეკველებს, თუ ხვიერებით და სხდე წავლთ, თორემ აქ დგომის თავი ღარ ვკამესო.

მოხეცბულს ივანეს თავის დღეში არ უნახეს თავის ცოლი ასე გავავრებული. იმან არ იტოდა, რა ეხსუნნა. ხმდროს სარკველთან მოადგა ციბო, რომლის თვლები გამოუთქმელის ჰვარით ხანთებდა. ის ქალებსე კადეც

უფრო ხლეკბული იუა.
— გიკეთ, გაკეთ ხალი ანბავი? — შიძინით წამოამხან იმან. ჩკინა ჰეკვანბან ბატონბს ვალები აიღო კერსალს ქალქში. თუ ჩვენ არ გადავხნადეთ, სხვა ვინ გადავხდის, ამიტომ მც დღიური ფასი მოგვიჭრეს. ხან თუგინა და ეს არის მოუფქრებელი სმაგლობა. ის შინ შეოვიდა: ხეტვა იმის ცოლი და ორი ზაწა-შვილები თან შემოჭყვენ. ვეკანი სასო-

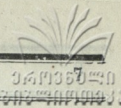
წარკვეთილებში ჩავრდენ. ქალები ქვათინთ ციროდენ, ბავუები კი გასტერებთა შეჭყერებდენ იმით. მთელს სოფელში სულ ასე იტეოადენ: მოვილოდენ ხან ერთთან, ხან მეორესთან და ისე ვვიროდენ:

ტუეში დღიური მუშაობა საჭავიანხხეგრათ დუფხსებიათო.

— შუქს მჭურელებს, მენახარებს და მეტიოვეებს ცხვირი ჩამოედათ, ეს უბედურობა სეკვესე უფრო საშინელი იუა, ამიტომ რომ სეკვე, მოლოდ ერთს მოსვლას წახადენა და ეს უბედურება გუთავებელი იუა, თუ ვი დეკულებენ ფასს, რამეჩინე წლობით დეკულებენ, ამასთან შემხკვევს ღარს გაწყობნა, განსკუთრებით მამან, როცა ერთ კიტვს დამოკიდებული იმასი მოკლებს და იქეთსეში მხტო ის არის მბმანებული.

მოხეცბული ივანე ივანს თავის სვამე და თვლები ჩამოეფა. მხოლოდ როდესაც ქალებს ერთმანთაშქნეს ცირილი, ჰეოინადენ ემწვოლებს და ასე უხნებოდენ: შეილებო, თქვენთვის წავგაროვეენ იფულს, განსებით უჭელობით და მოკავებითო, მამან იმან წამოჭეოთ თავი და მშიოთ სთქვა:

— ხან რა გძოვან მგ ცირილი-ცივილისგან, ციბო, შენ რასხტ ამბობ, ეგ ხომ ხალი ამბობი არ არის. ვან არ იტის, რომ როცა

ბატონა ქ დალდა აუგის, ჩვენ დარბი ხლსა
 გადუნდით, მამინაც ჩვენ ვუხდით, რატ
 ბატონა მოსურვეს დიჯებულ სსსსლის
 ამნებს და მმარტავს მშენიერს წაღკატებს,
 როგორც მთავის აქვს, მამინაც ჩვენ ვასდით
 იმის იფელს, რატ ის დიცებთან დეორეკ
 და ხარჯავს თავის შემოსავალს, — ეველებერს
 ჩვენ ვისტუმრებთ, საწყალი ხალხი ეველ-
 იერს იხდის. განა ესეები არცით, მაგ-
 რამ რ უნდა ვენათ? — გამოჟებულთ ტუის
 და წელის ბატონს ჩვენ მდგომარეობა? — რაგა-
 მოვა? ეველმ ვიცით, რომ ჩვენ არაიერი
 დონე ან გვაგვს, ჩვენ არს გაგვიგონებენ.
 ის ვადტ არ შუთგუხვანს. რომ ვადტ
 გავებდით და მივიდეთ სათხოვნილთ ჩვენ
 ბატონანს, გამოგვირას ვადტ და სულტ
 უნს გმტყვის მუშაობასე.

ტობ, არაურს ამბობდ და ჯანვრანთ
 დადალან კუთხადან კუთხეში.

— რა ტუდი იქნება, რომ სსვანს წავიდეთ
 მუშაობის სემბელათ? — მწახრებათ წარმოს-
 თქვას მოსურებულმ. — მაგრამ ს დაუნდა წავი-
 დეთ? მაგრამ ანკი ს და უნდა ბოემებრით ი-
 დნა მუშაობს, რომ ჩვენ გმეოთს. ათათუთ-
 სპეტი ვეშის საზორტეუ გავადეთ. სსვან მუ-
 შატონესთან, მაგრამ იქტ განა ასეე იმისთანა
 მებატონე არ დაგვიხვდება? იქტ დაგვიწებენ
 ხარჯის რთმევის და ამას დასასრული არ მიუ-
 ტემა, ყოველგან ერთს და იმავე უსამართ-
 ლობას ვხვდეთ. რავიცით, რომ გრანა სსლ-
 მო და დანო ჩვენს ბატონზე უფრო ტატანს
 ჯამაგირს არ ამლევენ მუშაობაში. აქ რომ მო-
 ვკლეს ტუის იფელი, სსვანსაც უმჯობეს
 შეიტყობენ და ვინ იცის, რომ იქტ არ მოუ-
 ვლებენ.

ის ურდიდა, იქნება ვინმე მითხრას მაცეი-
 რი მასუხაო, მაგრამ ვერვინ ვერს უთხრას
 რა.

— შეილნო ჩემო, როდესაც იცა, რომ თან-
 შესაფარი არა გაქვს და ძალა არა გაქვს,
 უნდა მოვითმინოთ.

— სკლ გვიკლან და გვიკლან, სსანადის
 წავა ეგრე, ს და უნდა გავჩერდეთ, ერთი მითხა-
 რი? — ჯანვრანთ წამოიძახა ანანამ.

— მე ეგ ხამ არ მინდა — ანან, გამიგონე
 და?... მე მინდა გითხრა მხოლოდ, რომ უნ-
 და მოვუკლოთ მანკებნათ, სსვან გეს რომ არა
 გვაქვს, ამისთანა მდგომარეობიდან გამაგი-
 დეთ. ვანტ იცის რამე სმუხლებს ამ ტავარე-
 იდან გამოსასვლელათ, თქვას, მე ხამ უნარ-
 სე არ ვდგავარ.

იმან მიიხვდა ტობსკენ, თითქოს ვითხვა
 უნდოდა, მაგრამ ტობამ თავი დაღუნა, დაჯდა
 სკამზე და თაღები გაიშტერა. ბებერმა ტე-
 რეს ამ ამდრის შემოიტანა ლობით სსვან
 კარდალი, დადატ სტოლზე ამდრის მესობლი-
 დან ტარილი მოიპოდა.

— დასნდეთ და ვსხამი ვსჯამთ — მიწხა-
 რებით უთხრა ეველს მახრებულმა ივანემ.
 — ვუფროთ, იქნება სსვან რამე ვაიფირით, ან
 აქნება ღმერთის სულ არ დაჯავდოს უნუგა-
 შო.

მარველ ის დაჯდა, რომ მაცალათი ეჩვე-
 ნებინა, ამას გარეშე მემოესხდენ დიდი და
 ბატონება, დაწვეს ჭამა, თემცა ჭამის თავი
 გა არავის ქანდა, ქალები დრო გამოშვებით
 იქით მიიხვადენ ხაღე, რომ ტრელებმა
 მოსტონათ. უმწვალები თანდათან გამხარე-
 ლდენ. მხოლოდ ტობა არ ერია ამ შეტყვეში, ის
 იჯდა ტრელმანის და იმის ტურებზე უფრო-
 რა დამალი გამომნდებოდა ხაღე ხანდახან.

სე იყო კურთხეულს ძველს დროში.

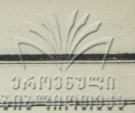
ბატონები და ბებრები სტებობდენ ყოვე-
 ლისიერით, ერს არა მქონდარა, ღმერთზე
 იმედის მტეი. არეულობამ ესეები სულერთა-

ნათ მოშალა. იმან მოშალა ბატონუობას, და-
 სიკვიდარა ქვეყანაში თანსწორობს, გლეხებს
 მიწს მას ვუთხრა, რომელსაც თორმეტი საუ-
 კუნას განმავლობაში მარტო ბატონებისთვის
 ამუშავებდენ გლეხები..

გერმანელი მეფის სუ- რათი.

განსაკუთრებით შესანიშნავი თვისება მი-
 წის მამუშავე გერმანიელისა ანუ ნემეტისა
 არის შრომის მაყარება, მოთმინება და მე-
 ურნებობის ბატონობა.

გერმანიელის ანუ ნემეტის შრომის მოყვ-
 რებაზე ბებრის ღანჯარა სსჯარა არა. ამის
 დასამტეიტებლათ სრულებით სკამო იქნება,
 რომ მექსედით მთეს დაგაიული და დაქვა-
 ლული დამუშავებული ნადავით გარემოტე-
 ლეს, ქემა ნადავებს, რომელსედატ უჯა-
 იათ თესლი ვერაიერი ვერ გაიდგამდ ივსეს
 და სანდა ამ ყანათ მშენერი ტუეობი და
 ბურქებან გაშენებული, ჭაბებს, რომელნიც
 სსსარეგლო და მდიდარი მტენარეობათ არიან
 მუშაობანი, შესედეთ მანდერებს და ყანებს,
 სათობებს, გერმანიის ტუეებს და მამინ შეი-
 ტუობთ, რა დანიერათ უმეშენათ იქ კანს,
 როგორ უმინათ კანს ბუნების დაბრკოლებას-
 თან, რანარის გჭარებით და ჭამ წვე-
 ტით დაურჩიან ყოველი წინწიწილი ნობი
 მერნობის გუშავობისაში. გერმანიაში გა-
 მრედებულის და ოღონაზრობის მაწან
 სსმნებს ვერ ნახვ; უნებში არ ერია ასეთი
 ქეობი, რომ სსხნისა ზარი ჩამოტვირთოს, ან
 ტელს წვერი მოსტუელს და ან ნამგაღს ზარი
 დაუბლავგოს, თუ სსამე სსსუქი მოყრილი
 უნკირით არ არის ზოგადთ ზაგას მარტო
 დაბრკოებული, რომ იმის მომტეუქი ნა-

წალი უქმით იფუჭდებოდას. კერსად ვერ ნახავ ვერც პურს, ვერც შერას დათვისილს, რომ შიგა და შიგაგორვალა, ან სხვა რამე ბალახეული თესლი იყოს გარეელი. თავლი გზინათლდე-ბა, როტა ნახვ გერმანიაში სუფთად მხურულს უნას, სტაგ ხნელი ხნულთან, ბელტა ბელტსე ისე წმინდათ და რიგის შუფტკლუბათ არის დაღატკეული, რომ იფაქრებ გუთინის შემდეგ კატას ხელს თითო-თათო შუესწორებინათ. ეს სნული კი ანა, სწორეთ ზოლია გავლელბული, სტაგ მიწის მუშა ხელთანს კატსავით გულსმოდგინებით ადევნებს თვალს თავის ნაკრებებს და არ ზურქანდებს, რომ რამე წახანდინოს.

მუშა-კატა გერმანიაში ასეთია, ახლა ვნახათ მეოჯახე როგორიდას. ის უკლასე ადრე ადგება და გვიან დაწვება, მაგრამ რომ შესებრა ვარდით ვყავა, ტანმთელათ არის, დაზიერი და მძლიერელია. ამას ხელის გულზე უწვინა, რა მდგომარებაშია უოკელი იმის სამუშაო. იანდაღი და საქონელი; მთელს თავის სანკვიდრო ადგილს-მარულში თანდა მიწის ნაგლეჯსაც ვერ იშაენი, რომლის თვისება და ანგარაში მეოჯახემ არ იტოვებს, — იმან იტინს როდის რა დათვლიდა იმასე, როგორ უთავი-ლან გასუქებული, ან რა მოსავალი მოიყვანა. სულ ესეუბა მეოჯახემ დაწვრილებით იტას, არ გვერანოსთ, რომ ვასტა სანბანტრე ალტის მეტი არა ანადას რა, მარტო იმან იტოვებს თავის ოჯახობის ანაგვი, არა იმანდა იმავე გვანათ იტას, რომელსაც ექვსი ათასი დღეური მიწა აქვს სანატრონო.

რკენებური მეოჯახე ამბობს: «იმისთანა მუშაბა მოკვეციოთ, როგორც გერმანიაში არიან

და რკენ ვიციოთ, როგორც წავიყვანოთ, მშინ ნემეტრებზე უკეთესათე გავკეთებოთ რკენს უანებს, რკენა ზარმანი გლესათ კი რას გააკეთებს კარგი. — ბატონო, მიართკით დაქარა-კეთ ნემეტრის მუშაბა — თქვენ უნასესებოთ. — არა, მაგას გარდა, ნემეტრები მუშა საქონელიც მოგვეციოთ, გეტყვისთ კიდევ რკენებური მუშატონე, იქნური მიწას სანუშაო იანდაგები, იფელი და ასე განსაკუთრებულად კი მათისოკენ, მაგრამ ყველან ესეებზე რომ მისტე, რკენი მუშატონეების უთავბოლოობის გამო მანდა არა გამოვა რა. სანა-თთან წელიწადი რომ გავა, ისევე იმ მდგომარეობაში ჩავარდებ, როგორმანც უოთიდან იმის მუშა — ანადა.

გასეთს «დროებაში» იწერებინ:

დღეს რომ ორმანათ, ყირილის სტანციაში მოვიდა რკინის გზით ლოკომოტივი, რომლინიმე სამუშაო გავრახათა. შუადღის დროს უფრეთ შემოვიდა დაბაში და ერთ მანუტსუდ რომ გიუურებისათ ორას-სამას კაციმდი მიხვიტს სასახათ. საზოგადოებაში ზოგი ზირფურს იწერს, ზოგი დაილოტა, ღმერთო, შენი სხელიო, ყირიის, ზოგი გოგონებს უფურებს, უნდა გვიკონ თუ რას მიეკვს ამდენი გვარსებო. ერთი სიტყვით, რკენ ხელს არა გაჭირვებისა ამისთან არახლავს. ამისთან უფრო მოკლესის სახვის დროს ხელის გავრკეპას თქვენ მისებოთ. ზეთი მანუტისმემდეგ ისევე ორინსეკენ წაიყვანეს და ხვალ, როგორც ანბოტენ, რკინის მოიტასხო. გვანკე, ახლო-მხლო სოფლებში კაცი არ დაჩნება, რომ არ მოვიდეს იმის სანახათ.

სწავ და სწავ ამბები

წახრულს მისს კასტრომის გუბერნიის ზოგაერთს სოფლებში გავრდინდა სმა, რომ რაც ზეენში ასად-

გასდა გოგობის, უკლას შეუერინს თავს და ამურსე (ჩინეთისა და ციმბირის სახლგართან) გავსეუნიანო; იქნურ სხლდათებს მოსწუნდათ მარტო ყოფნა და ცოლების შოკას სასოკებს მმართებლანსაო. ამ გარემოებამ სწამინდათ შესეფითას ახლგასწო ქალების მშობლები: ისინი სან მამასახლსო, სან მღვდელთან და ზოგი ქალქში მოდოდნენ და ჭკითხვობდენ — მართლია ეს ამავე თუ არაო, გუთსართ — მართლად მოვიდა ესეთია ბრძანებო? შემთხვეული სოფლის დედატრები გეგანენ ვერ დაავრბა, რომ ეს ტყეილია და ისინი ეუწურებდნენ მადეკეთისკებისათ თვანითი განასთკარი ქალები. კასტრომის გუბერნიაში ქალას დაბადება უფრო უსართ გლეს-კატს, ვიდრე ვაჟისა, რადგან ქალს სხლდათად არ წაიყვანენ და ის კატსავით უოკელს საქმეს ასრულეს სასლმანად და მანდარმანად. ამის გამო იწვეულებათას, რომ, ცოლის შერთვის დროს, მითვისის მკეთილათ, თვითან ვაჟი ამდევს რამდენსემე იფულს სცოლოს მშობლებს. ეს სმა რომ გავარდა, მატარმლების მშობლები ვისაც კი ასადგანდა ვაჟს შესვლებოდნენ, ამდევდენ თურმე თვანით ქალებს და ქმრის საჩუქრებსუდ სმის ამოღებასაც ვერ შეადგენენ, უნდა არა თქვასო და რკენი ქალი ამურში არ წაიყვანოს.

განცხადება

ამ ასლო სანუში გამოვა
წიგნი

სიმღმნე სიგროის

თქმული

საბა ორბელიანისაგან.